

([Сведок](#))

Март месец у Србији, оној транзиционој, посткомунистичкој, од 1990, увек је са собом носио непријатна дешавања и изненађења која су, чини се, одредила судбину свих нас у овој земљи. Док је овај март 2012. године почео оптимистички, стицањем статуса кандидата, горко искуство недавне историје учи нас да будемо опрезни, да помало и зазиремо, чак будемо сујеверни, према овом месецу.

И овај март ће нас подсетити на неке од најтамнијих страница наше скорије историје и на догађаје и људе око којих се и даље споримо и сукобљавамо: демонстрације 9. марта 1991; агресија НАТО 24. марта 1999; смрт Слободана Милошевића у Хагу 11. марта 2006, убиство Зорана Ћинђића 12. марта 2003; етничко чишћење Срба на Косову 17. марта 2004;

Шта за Србију данас значе сви ови (трагични) догађаји који су се збили у марту? Колики значај придајемо њима и колико су они одредили нашу судбину? Када се данас осврнемо на ове догађаје, не смеју ли нам се они иронично у лице и у нашу судбину? На крају, да ли обичног човека у Србији данас – земљи која је од 1. марта постала кандидат за чланство у ЕУ, у којој национална валута свакодневно клизи, а цене и незапосленост расту – уопште интересују ови догађаји?

За разлику од октобра 2000, када је све унапред организовано и припремљено (да ли само из Србије, многи се све више питају), 9. марта 1991. народ је сам кренуо да обори власт. Голоруки људи јуришали су на оклопна кола, топовњаче, коњицу, полицију. Тада је главни актер био народ, а његово жртвено јагње – Вук. Драшковић

Деветог марта 1991. Срби су имали прву озбиљну прилику да промене даљи ток сопствене историје. Десетине хиљада људи које су се окупиле на Тргу Републике (тада прозваном Трг слободе), упркос забрани полиције, на позив СПО и удружене опозиције дошло је да протестује. Формално, тражена је смена челника РТС („ТВ Бастиље“). Суштински – протествовало се против Слободана Милошевића.

Тог дана се у Београду десило нешто што се тек делимично поновило 5. октобра 2000. За разлику од октобра 2000, када је све унапред организовано и припремљено (да ли само из Србије, многи се све више питају), 9. марта 1991. народ је сам кренуо да обори власт. Голоруки људи јуришали су на оклопна кола, топовњаче, коњицу, полицију. Тада је главни актер био народ, а његово жртвено јагње – Вук Драшковић.

Са балкона Народног позоришта, Вук је тада рекао нешто, што би многи данас (посебно у кругу људи из „Преокрета“) доживели као крајње ретроградно, архаично, националистички, рушилачки (мада су исте изразе користили и они на власти деведесетих...).

Обраћајући се хиљадама окупљених, Вук је цитирао Његоша:

„Свак је рођен поједном мријети, част и брука живе довијека“.

Ако не падне телевизија, ако они не поднесу оставке, ми ћемо се обрукати, наставио је даље Вук. Тог дана, као ни наредних година све до 2000. године – телевизија Србије није пала, иако су отишли они чије су оставке 9. марта тражене.

У току и после Вуковог говора дошло је до сукоба са полицијом, којој није помогао ни сузавац, ни борбено возило, ни коњица. Касније тог дана, 9. марта 1991, лидери опозиције (међу којима су били и Зоран Ћинђић, Драгољуб Мићуновић, Војислав Коштуница...) затекли су се у сада бившој згради народне скупштине, иза Новог двора и расправљали шта даље да чине.

И тада се десило нешто што је Вук касније у „Српској речи“ описао као издаја. Лидери тадашње опозиције нису хтели да иду даље, да пусте народ у Скупштину и да направе „народно заседање“, па су се, како тврди Драшковић, још одмах након тога окренули контактима из тадашње власти, сваљујући сву кривицу на Вука.

Шта је даље било, зна се...

Дакле, код нас, као да је све обрнуто и креће од краја, а не од почетка. Уместо да се на почетку оклева, а после иде све храбрије, код нас Срба је током деведесетих па све до 2000, ишло обрнуто. Решеност окупљеног народа да се тог 9. марта 1991. иде до краја, била је, чини се, већа него 5. октобра 2000. Али она није постојала код оних лидера који су тада били са Вуком Драшковићем, а који су 5. октобра, како тврде, предводили обарање Милошевића.

На крају, 9. март 1991. нам остаје и као слика једне личне трагедије, која носи у себи и питање: да ли ће Вук „Преокрета“ из 2012. успети да победи Вука, „некрунисаног краља тргова“ из деведесетих?

Девети март 1991. гледан данас, 21 годину после, није само дан пада велике наде упоређујући са оним што се касније десило, већ и дан велике ироније, ако погледамо јунака 9. марта – данас.

Сећа ли се Вук својих речи тада?

За прошлу, 20-годишњицу, Вук Драшковић је, на страницама „Сведока“, рекао да би поновио 9. март.

Али, после последњих његових корака, чини се да је право питање – шта би онај Вук из 1991, напојен националним осећањима, рекао данашњем Вуку из „Преокрета“?

Колико је оних који су тог 9. марта били на улицама, који ће овог 9. марта изаћи уз Вука и запалити свећу на Тргу?

Шта Вук и СПО могу њима да кажу?

Или је најбоље да покажу на бројне поклоњене, или надзидане станове усред Београда и покоји преостали киоск као једине материјалне заоставштине СПО у времену када је успео да се домогне власти у Београду.

На крају, 9. март 1991. нам остаје и као слика једне личне трагедије, која носи у себи и питање: да ли ће Вук „Преокрета“ из 2012. успети да победи Вука, „некрунисаног краља тргова“ из деведесетих?

После деветог, обележићемо 11. и 12. март. Први се односи на 2006. када је умро Слободан Милошевић (његови прави пријатељи и данас тврде да је – убијен), а други на 2003. када је убијен Зоран Ђинђић.

Симболично, али и помало иронично, један уз другог, стоје датуми смрти двојице људи за које је судбина Србије нераскидиво повезана.

Слободан Милошевић, коме се скандирало „Слобо-Србине“, а убрзо потом „Слобо-Садаме“ остаће упамћен као носилац трагедије која нас је задесила деведесетих. И у обележавању његове смрти до изражаја ће доћи ненормални дуализам нашег друштва.

Једни ће тог дана за њим да плачу и да му се клањају на кућном гробу, а други да у њему траже разлоге за све лоше што се овде десило. При томе, немали је број и оних којима је за лични промашај у животу крив једино Слободан Милошевић.

Шта је Милошевић заправо хтео? Велику Србију, како га оптужују и како се сада то Србима намеће као одговорност?

Југославију?

Власт?

Улогу новог Тита?

Или све то заједно?

О томе ће се још расправљати, али док не прође одговарајућа историјска дистанца, слика ће више бити политички, него чињенично формирана.

Као и сваки добар политичар, по мери овдашње јавности, Милошевић је био човек великих речи и малих дела. Србовао је у Београду, на најаве „Олује“ поручио је да Србија „неће седети скрштених руку“, а онда је и ћутао и седео док су Срби протеривани из РСК и другде.

Колико је оних који су тог 9. марта били на улицама, који ће овог 9. марта изаћи уз Вука и запалити свећу на Тргу? Шта Вук и СПО могу њима да кажу? Или је најбоље да покажу на поклоњене станове и надзидане станове усред Београда, и покоји преостали киоск као једине материјалне заоставштине СПО-а у времену када је успео да се домогне власти у Београду

Пише: Милан Динић
недеља, 11 март 2012 19:54

Био је „фактор стабилности“ када је требало да притиска Србе у Босни, а када је постао небитан прогласили су га за „Балканског касапина“ и потом пустили низ воду.

Сећам се једног текста који сам као студент, пре неколико година, написао за један други недељник у којем сам Милошевићев лик описао овако: „Када говоримо о представи Милошевића у очима јавности, морамо да имамо у виду да постоје два, а не један Милошевић. Први је 'говорник', који својим стасом, озбиљним погледом и ауторитативним и виспреним говором изазива поштовање па и дивљење. Други је Милошевић 'на делу', онај који је водио нејасну и плански неутемељену политику и који у очима јавности може изазивати чуђење, осуду, па и осећај непријатности“.

Што се мене тиче, мислим да та оцена стоји и данас.

На дан Милошевићеве смрти, осим, можда, Милутина Мркоњића, вероватно се нико од познатих социјалиста и људи Милошевићевог времена неће појавити на његовом гробу. Његови партијски пулени, који су користећи његов говор из 2000. (у којем је признао изборни пораз и дао своје виђење шта Србију чека) придобили гласове, а потом ушли у коалицију са онима које Милошевић напада у том истом говору, сада ће вероватно проценити да, као „реформисана странка“, није популарно да оду у Пожаревац и поклоне се сенима свог некадашњег вође. Уосталом, сада граде култ новог вође, за ново време, како и доличи.

Један дан након Милошевићеве смрти, 12. марта, биће девета годишњица од убиства Зорана Ћинђића.

Као што већина оних који су некада били раме уз раме са Милошевићем и од тога дебело профитирали данас не желе да буду виђени на његовом гробу, тако они који су стварно били уз Ћинђића не могу данас на ред да дођу од оних који су му „постали највећи пријатељи после смрти“ и који пророчки тумаче његову визију и пут.

Сви већ годинама причају о великим мислима и делима Зорана Ћинђића, али чини се да би мало ко од грађана могао прецизно да одговори, шта је то конкретно што је Ћинђићева влада урадила. Чак и када на претраживачу „гугл“ укуцате ово питање, изаћи ће многе стране са истим питањем и коментарима појединаца, али нигде неће изаћи комплетна листа ствари које је његова влада учинила.

Присећања ради, у Ћинђићево време угушена је албанска побуна на југу централне Србије, Милошевић је изручен Хагу, Сартид је продат Американцима, покренута је дебата око Косова, потписан је „Београдски споразум“ којим је оформљена СЦГ.

Са друге стране, од Ћинђића смо преузели нешто слично, додуше, европеизовано: да смо ми мотор Балкана и овог дела Европе, да смо лидери у региону...

Међутим, постоје још две ствари које се данас готово и не помињу, али које такође стоје, када је о Ћинђићу реч. Прво, занимљиво је да се први конкретни, формални кораци ка прикључивању ЕУ (што се види као пут Зорана Ћинђића) дешавају тек у јуну 2003. на самиту у Солуну, док тек октобра 2005. Србија и Црна Гора отпочињу преговоре око Споразума о стабилизацији и придруживању. Дакле, први конкретни кораци на европском путу, у формалном смислу, настају после Ћинђића.

Друго, према истраживању јавног мњења, популарност Зорана Ћинђића у периоду 2002 – 2003, креће се између 9 и 11 одсто. Дакле, далеко мање од рејтинга који има Борис Тадић већ годинама.

На дан Милошевићеве смрти, осим, можда, Милутина Мркоњића, вероватно се нико од познатих социјалиста и људи Милошевићевог времена неће појавити на његовом гробу. Његови партијски пулени сада ће вероватно проценити да, као „реформисана странка“, није популарно да оду у Пожаревац и поклоне се сенима свог некадашњег вође

Ипак, Ћинђићев допринос свакако јесте у томе што је удахнуо нов живот Србији. Покретачка снага његовог карактера, о којој су сагласни готово сви који су га познавали, дали су свакако подстрек Србији.

Међутим, утисак је да је од те његове енергије остала слика и прича која се све време идеализује и на коју се један део политичке и друштвене елите, већ годинама, шлепа...

О Ћинђићу, или „Зорану“, како га ословљавају они који се данас представљају као његови најближи пријатељи и ексклузивни настављачи његове мисли, а у „Зораново време“, које идеализују, нису били ни у трећем ешалону, или их је он претходно откачио, 12. марта 2012. причаће се много. Ићи ће се на гроб да се запали свећа, камере ће убележити поглед пун пажње, забринутости и замишљености, беседиће се у „Зоранову част“, хвалоспеве ће му држати они које није ни познавао, или их је са муком гледао...

Колико год били различити по својим поличким уверењима и понашањима, и Милошевића и Ћинђића, чини се, везује једна ствар. Обојица су добро знали да овдашња јавност воли велике и грандиозне приче о себи. Тако су нам и један и други у наслеђе оставили убеђења која преовладавају у различитим деловима друштва, а која, када се упореде, делујеу шизофрено.

Од Милошевићевог времена делу јавности је остало уверење да смо имали ипак озбиљну и бројну војску, да је Слоба био „велики играч“ и да су око њега (нас) обигравали сви – и Клинтон, и Ширак, и Кол...

Као што већина оних који су некада били раме уз раме са Милошевићем и од тога дебело профитирали данас не желе да буду виђени на његовом гробу, тако они који су стварно били уз Ћинђића не могу данас на ред да дођу од оних који су му постали „највећи пријатељи после смрти“ и који пророчки тумаче његову визију и пут

Са друге стране, од Ћинђића смо преузели нешто слично, додуше, европеизовано: да смо ми мотор Балкана и овог дела Европе, да смо лидери у региону...

Како год, и 11. и 12. март ове године, проћи ће у сећању на све то.

Потом ће доћи 17. март. Њега ћемо се, као и 24. марта, слабије и са мање помпе присећати. Да подсетимо, 17. марта 2004. на КиМ отпочело је насиље Албанаца над преосталим Србима, које се претворило у етничко чишћење. У два дана убијено је 19 људи, више од 900 повређено, запаљено преко 35 манастира, протерано на хиљаде Срба. Тог дана неће бити „беседа о Косову“, великих говора и приче. Биће један обичан дан, првенствено у светлу изборне кампање.

Ако је 9. март 1991. означио дан пораза великих очекивања, 24. март 1999, уз низ догађаја који су се у међувремену збили (санкције, избеглице, инфлација, масовна убиства и прогони, и на крају геноцид над Србима у Хрватској) дефинитивно је означио врхунац наше највеће трагедије после Другог светског рата. Тог дана почела је агресија на Србију, а повод је био (као и увек, када тирани спремају рат) у неистинитом представљању догађаја, у нашем случају – догађај се збио у селу Рачак, на КиМ.

Пише: Милан Динић

недеља, 11 март 2012 19:54

